

การดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรม หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่น 3) มีสภาพกายภาพที่เหมาะสม เช่น เส้นทางคมนาคมที่เข้าถึงได้สะดวก ความสะอาด และความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถเลือกพื้นที่ตัวแทนใน 4 จังหวัด ได้แก่ ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ จังหวัดชัยนาท, ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ชุมชนเอกราชและวัดไชยวรวิหาร จังหวัดอ่างทอง และบ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากนั้นคณะผู้วิจัยได้จัดทำแผนที่วัฒนธรรม หรือแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการแสดงตัวตนของชุมชน และการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่ จากการศึกษาคุณค่าของพื้นที่เพื่อแปลความหมายให้ชุมชนรับรู้

แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อสื่อความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน / แหล่งท่องเที่ยวใน 4 จังหวัด ได้มีการวางแผนปรับปรุงสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์และองค์ประกอบกายภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว, การส่งเสริม พื้นฟูกิจกรรมซึ่งมีเอกลักษณ์ของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและฟื้นฟูเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชนเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวและส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว, การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว สำหรับประชาสัมพันธ์และสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวจรัญยานริมน้ำเจ้าพระยา เนื่องจากการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ไม่ได้หมายความถึงการจัดการภูมิทัศน์ให้สวยงาม แต่เป็นการจัดการวิถีชีวิตของชุมชนให้คนในชุมชนได้มีวิถีชีวิตปกติสุขกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ จึงเน้นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ประจำถิ่น และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เกิดขึ้น ทั้งนี้คาดว่าจะช่วยส่งเสริมการตระหนักในคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในชุมชนของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว และส่งเสริมความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมรดกภูมิปัญญากับสถานที่ เพื่อชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการกำหนดพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย คือ เป็นการศึกษาเพื่อให้ได้องค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง ในบริบทของชุมชน สภาพทางกายภาพวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของพื้นที่คุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำ เพื่อเสนอแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้ชุมชน หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าใจและสามารถนำเสนอแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่ และสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม เป็นการศึกษาในมิติของชุมชนโดยไม่ได้รับรองผลสัมฤทธิ์ตามแนวทางการจัดการอันเป็นผลมาจากปัจจัยแวดล้อมภายนอก เนื่องจากการร่วมมือกันของหน่วยงานต่างๆ เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการ นอกจากนี้ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยเพิ่มเติม คือ การศึกษาทัศนคติของประชาชนภายนอกชุมชน และนักท่องเที่ยวเพื่อให้ทราบพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG5750007
 ชื่อโครงการ : การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อสื่อความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น
 สำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง
 ชื่อนักวิจัย : ลิติตมา อังกูรวัชรพันธุ์, ศรีธัญญา ศรีทอง และอัญชัญ ตัญทเทศ
 คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 E-mail: thitimaa@g.swu.ac.th, unchun@g.swu.ac.th
 ระยะเวลาโครงการ : 15 กรกฎาคม ถึง 14 กันยายน 2558

การวิจัยเรื่อง การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อสื่อความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อสำรวจภูมิทัศน์วัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง ทั้งด้านบริบทของชุมชน สภาพทางกายภาพ วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของพื้นที่ 2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในการสื่อความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) เพื่อจัดทำแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการสื่อความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย ในพื้นที่ศึกษา 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท, จังหวัดสิงห์บุรี, จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการศึกษาพบว่าชุมชน/แหล่งท่องเที่ยวใน 4 จังหวัด ได้แก่ ตลาดคู้สำเภา, วัดธรรมามูล, วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท, ตลาดปากบาง จังหวัดสิงห์บุรี, วัดไชโยวรวิหาร, ชุมชนเอกราช จังหวัดอ่างทอง และชุมชนเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทั้งด้านประวัติศาสตร์ของชุมชน/แหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิตที่เอื้อกับระบบนิเวศ และมีการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม จากบรรพบุรุษ จากการวิเคราะห์คุณค่าทางวัฒนธรรมภายในชุมชน/แหล่งท่องเที่ยว ในด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์, คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์, คุณค่าทางวิทยาศาสตร์ /การศึกษา และคุณค่าทางสังคม รวมถึงคุณค่าทางด้านความแท้ และความมีบูรณาภาพหรือความสมบูรณ์ ทั้งนี้ สามารถเลือกพื้นที่ตัวแทนใน 4 จังหวัด ได้แก่ ตลาดคู้สำเภา จังหวัดชัยนาท, ตลาดปากบาง จังหวัดสิงห์บุรี, ชุมชนเอกราชและวัดไชโยวรวิหาร จังหวัดอ่างทอง และบ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากนั้นคณะผู้วิจัยได้จัดทำแผนที่วัฒนธรรม หรือแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการแสดงตัวตนของชุมชน และการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่ จากการศึกษาคุณค่าของพื้นที่เพื่อแปลความหมายให้ชุมชนรับรู้

แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อสื่อความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน / แหล่งท่องเที่ยว ใน 4 จังหวัด ได้มีการวางแผนปรับปรุงสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ และองค์ประกอบกายภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว, การส่งเสริม ฟื้นฟูกิจกรรมซึ่งมีเอกลักษณ์ของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและฟื้นฟูเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชนเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวและส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว, การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว สำหรับประชาสัมพันธ์และสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวจรัญยานริมน้ำเจ้าพระยา เนื่องจากการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ไม่ได้หมายความว่าจัดการภูมิทัศน์ให้สวยงาม แต่เป็นการจัดการวิถีชีวิตของชุมชนให้คนในชุมชนได้มีวิถีชีวิตปกติสุขกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ จึงเน้นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ประจำถิ่น และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เกิดขึ้น ทั้งนี้คาดว่าจะช่วยส่งเสริมการตระหนักในคุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในชุมชนของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว และส่งเสริมความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมรดกภูมิปัญญา กับสถานที่ เพื่อชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการกำหนดพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม

ABSTRACT

Project Code : RDG5750007

Project Title : Cultural Landscape Management for Local Wisdom Interpretation of Cultural Tourism in the middle part of the Chao Phraya River Basin

Investigators : Thitima Angkurawacharapan, Saranya Srithong, and Unchun Tuntates
Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University

Project Duration : 15 July 2014 – 14 September 2015

A study of Cultural Landscape Management for Local Wisdom Interpretation of Cultural Tourism in the middle part of the Chao Phraya River Basin has three purposes aims to (1) survey cultural landscape in the middle part of the Chao Phraya River about the physical condition, culture and the identity in the area 2) study the pattern of cultural landscape management for local wisdom interpretation 3) propose cultural landscape management guidelines for local wisdom interpretation of cultural tourism by local participation. The research employs qualitative research method. The data was collected by reviewing from the original document, surveying, in-depth interview and group discussion in Chinat province, Singburi province, Angthong province and Phra Nakhon Si Ayutthaya province.

The results of the research are ; the communities in 4 provinces as Kung Sumpao market, Thammamun temple, Pakklong Makhamthao temple, Pak Bang market, Chaiyo Worawihan temple, Ekarat community and Ko Kerd community have cultural landscape as their history, way of life of local people, culture and tradition. The cultural landscape values in the aspect of historical value, aesthetic value, scientific value, social value and also authenticity and integrity. It was found that all of the communities and tourist attractions have historical, aesthetic and social value. It was selected 4 provinces are Kung Sumpao market, Pak Bang market, Ekarat community and Ko Kerd community for create cultural

mapping for identify the cultural heritage and cultural resources in the communities for conservation promotion among local people.

The cultural landscape management plan for Local Wisdom Interpretation in 4 provinces are as follow : plan for maintenance the environment and architectural conservation, promote tourism activities as cultural and traditional tour project for the local product, promote and design the cultural heritage interpretation and promote the bicycle routes for travelling along the Chao Phraya River. The purposes of the cultural landscape management focuses on how to keep or protect the way of life, culture and nature.